

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Ваня Божилова относно дисертационен труд на Павлина Христова Обретенова за присъждане на ОНС „доктор“ по ПН 8.2. Изобразително изкуство

на тема: **„Изследване на иновативни визуални медии в психология на творчеството“**

Дисертационният труд, представен от докторант Павлина Обретенова, разглежда проблем, чиято актуалност произтича от навлизането на изкуствения интелект в различни сфери на научното познание, неговото изследване и интерпретация. Изследването има описателен и аналитичен характер и търси пресечните точки между изкуствения интелект, дигитализирането на медиите и достъпа до информация, автоматизацията и алгоритмизацията от една страна и метакогнитивните процеси, човешкото съзнание, творческия акт и естетизирането на средата между абстракцията и идеализацията, от друга.

Общо описание на представените материали

Представените материали включват: Дисертация, Автореферат, CV и текстове на две публикации.

Дисертационният труд се състои от увод, изложение в пет глави, заключение, две приложения и библиография. Общият обем от 202 страници включва: основен текст - 166 страници (увод, изложение в пет глави, заключение), приложение 1 – 20 страници, приложение 2 – 15 страници и библиография – 4 страници. Приложенията представят илюстративна творческо-изследователска част на дисертационния труд – списък с 60 илюстрации и самите илюстрации.

Библиографската справка обхваща 40 цитирани източника (8 на кирилица и 32 на латиница).

Авторефератът представя коректно и в достатъчен обем дисертационното изследване.

В CV-то е представена биографична информация и такава за образователния път на кандидата, както и за получени награди от участия в изложби.

Представени са текстове на две публикации тип статии, едната с обем 8 страници, а другата – 5 страници. Едната статия е представена като доклад на международна научна конференция „Наука, образование и иновации в областта на изкуството“ и публикувана през 2019 г., а другата на научна конференция „30 години Дизайн на детска среда“ през същата година и е под печат.

Обща характеристика на дисертационния труд – съдържание и научни приноси.

Дисертационният труд „Изследване на иновативни визуални медии в психология на творчеството“ поставя изкуствения интелект и неговото влияние върху визуалната култура в изследователски дискурс – многоизмерен и в корелация с човешките способности за възприемане и създаване на изкуство. Разглеждат се важни от методологическа, психологическа, образователна и практико-приложна сфери въпроси, чието изследване авторът поставя във фокуса на своята работа.

Интерес представляват аналитичните разсъждения относно ролята на човешкия ум за създаването на символични сюжети и концептуални връзки, което е сред ограниченията на изкуствения интелект и машинното обучение. Исторически е проследено възникването на изкуствения интелект и философското разбиране на процесите на мислене при човека като манипулация на символите, което в еволюционен план води до изобретяването на програмируемия цифров компютър. Макар и много от описаните проекти и експерименти да звучат все още иновативно, всички илюстрирани примери показват възможностите на изкуствения интелект като медия или източник на концепции, свързани с трансхуманизма. Подчертавайки, че изкуственият интелект се основава на предположението за механизмирането на човешкото мислене, симулирането на мисловни процеси или разработването на функционално еквивалентни алгоритми на мисловните процеси, вниманието се насочва към психобиологията, нейното влияние върху изкуството и способностите на човек да мисли в метафори, евристично и синтезирано в процеса на творческо сътворяване. Цялостният анализ в дисертационното изследване проследява развитието на технологиите и тяхното отражение върху когнитивните и метакогнитивните процеси на човешкото мислене в контекста на невропсихологията и психологията на изкуството.

В дисертацията е направен обзор на работата на различни автори, които използват съвременни визуални медии, подчинени на алгоритми като творчески инструментариум. Направеният анализ на неврокогнитивните механизми, които подлежат на симулация чрез алгоритъм, както и на основните психични процеси, свързани с изкуство са в основата на аргументацията за влиянието на визуалните медии в психологията на изкуството и наличието на творчество, генерирано чрез изкуствен интелект.

Последователно в дисертацията се изследват и анализират конекционистките подходи към креативността, неврофеноменологичния подход към съзнанието и възможностите да се приведе в алгоритъм, телесността в роботиката и връзката с творчеството. Направен е анализ на изображения, създадени чрез изкуствен интелект.

Изследователският подход е проучвателно-аналитичен, на места прогностичен и подкрепен с конкретни примери, чието проучване отново връща автора в полето на дискурса, на дебата. Очертани са основните тенденции при работа с изкуствен интелект в областта на визуалните изкуства, описани са системни решения и софтуерни разработки, предложен е набор от критерии за установяване на елементи на човешката мозъчна дейност, които могат да се интегрират в изкуствен интелект. На ниво екстраполация тези критерии са приложени при анализа на илюстрации, създадени чрез работата на интелигентни агенти.

Текстът на дисертацията е научен, с доказателство за авторство и коректно цитиране на използваните източници. Отваря много въпроси, свързани с трансхуманизма и бъдещето на творчеството и на образованието за в областта на изкуството.

Към докторанта имам един въпрос:

- 1) Считате ли, че развитието на изкуствения интелект и използването му за създаване на изкуство ще доведе до радикална трансформация и необходимост на човека да се конкурира с интелигентните автомати и в какво ще се изразява ролята на твореца?

Заключение

Представеният от Павлина Обретенова дисертационен труд е значимо по своята същност изследване с приносен и иновативен характер за изследването на взаимодействието между изкуствения интелект и изкуството. Има характеристика на

научно проучване. При разработването му докторантът е показал умения за подбор на актуален изследователски проблем и прилагане на качествен подход на изследване.

Всичко това ми дава основание да предложа на уважаемите членове на научното жури да присъдят на Паулина Обретенова ОНС „доктор“, област на висше образование 8. Изкуства, професионално направление 8.2. Изобразително изкуство.

4.05.2021 г.

Изготвил становището: .....

(доц. д-р Ваня Божилова)